

**UCHWAŁA NR XXIV/446/16
RADY MIASTA OPOŁA**

z dnia 24 marca 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Programu wyrównywania szans edukacyjnych „DOBRY START”
dla dzieci zamieszkałych w Opolu, uczęszczających w roku szkolnym 2016/2017
do klas pierwszych szkół podstawowych**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515; zm.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1045 i poz. 1890) oraz art. 90t ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156; zm.: Dz. U. z 2014 r. poz. 7, z 2015 r. poz. 357, poz. 1045 i poz. 1418, oraz z 2016 r. poz. 35 i poz. 64) – Rada Miasta Opola uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program wyrównywania szans edukacyjnych „DOBRY START” dla dzieci zamieszkałych w Opolu, uczęszczających w roku szkolnym 2016/2017 do klas pierwszych szkół podstawowych, który jest załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Opola.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marcin Ociepa

**Program wyrównywania szans edukacyjnych „DOBRY START”
dla dzieci zamieszkałych w Opolu, uczęszczających w roku szkolnym 2016/2017
do klas pierwszych szkół podstawowych**

1. Wstęp

Proces rozpoczynania edukacji szkolnej jest przedmiotem zainteresowania nie tylko nauczycieli i rodziców dzieci podejmujących naukę, ale także instytucji odpowiedzialnych za organizację oświaty. Start szkolny to kluczowy dla rozwoju i postępów szkolnych dziecka okres, który ma wpływ na późniejsze jego osiągnięcia szkolne.

Od 2009 r. w polskiej edukacji dokonywane były zmiany związane z ustawowym obniżeniem wieku szkolnego do 6 lat. Zwróciły one uwagę na wczesną edukację i wywołały szeroką debatę na temat startu szkolnego. Główne kwestie, podnoszone przez reformatorów i rodziców oraz szeroko rozumiane środowisko edukacyjno – wychowawcze, są następujące:

- 1) Badania naukowe podkreślają fundamentalne znaczenie edukacji wczesnoszkolnej dla harmonijnego rozwoju dziecka. Ma ona również przełożenie na jego funkcjonowanie w życiu dorosłym;
- 2) W zdecydowanej większości państw UE (ponad 20 krajów) obniżono wiek rozpoczęcia obowiązku szkolnego przez dzieci i realizuje się to w zróżnicowanej formule;
- 3) Szybko zachodzące zmiany, ich tempo, cyfryzacja społeczeństw mają szczególnie pozytywny wpływ na rozwój intelektualny i poznawczy dzieci;
- 4) Zachodzące zmiany wpływają na funkcjonowanie społeczne, zawodowe i rodzinne społeczeństw. Badania dowodzą, że ma to przełożenie na ograniczony czas bycia rodziców z dziećmi;
- 5) Pedagodzy i psychologowie obserwują szybszy rozwój intelektualny dzieci przy jednoczesnych deficytach emocjonalnych i społecznych;
- 6) Każde dziecko osiąga dojrzałość szkolną w swoim tempie i w określonych uwarunkowaniach. Istotną rolę w tym procesie odgrywają rodzice jako pierwsi nauczyciele swojego dziecka;
- 7) Start szkolny to przejście edukacyjne, które dotyczy nie tylko dzieci, ale też ich rodzin. Mimo, iż zarówno rodzice, jak i nauczyciele oferują dziecku wsparcie, to mogą mieć jednak różne oczekiwania, nastawienia i warunki jego realizacji.

W wielu krajach prowadzone były badania nad przebiegiem oraz uwarunkowaniami startu szkolnego, a także nad jego konsekwencjami rozwojowymi i edukacyjnymi, w wyniku czego powstały tam specjalne programy i strategie skierowane do dzieci (i ich rodziców) przekraczających próg szkolny. W 2007 r. w raporcie dla UNESCO przedstawiono propozycje rozwiązań dla władz oświatowych i nauczycieli, które mają na celu ułatwienie dzieciom startu szkolnego.

Z badań wynika, że ponad 90% sześciolatków rozpoczynających obowiązkową edukację już na starcie cechuje się dojrzałością szkolną w stopniu dobrym lub wysokim. W roku szkolnym 2012/2013 Instytut Badań Edukacyjnych przeprowadził badanie dzieci na starcie szkolnym, które pokazało duże podobieństwo pod względem poziomu kompetencji dzieci sześcio- i siedmioletnich w pierwszych klasach oraz niższe

kompetencje wśród dzieci sześciolatków w przedszkolach i zerówkach szkolnych (w stosunku do pierwszoklasistów).¹ Z kolei z badania *Pierwszoklasista 2014*, przeprowadzonego przez IBE w roku szkolnym 2014/15 wynika, że sześciolatki mają nieznacznie niższe osiągnięcia szkolne od siedmiolatków, ale na kompetencje dziecka silniej niż wiek wpływa sytuacja rodziny². We wnioskach z obu badań specjaliści IBE podali, że według uzyskanych rezultatów środowisko szkolne silniej stymuluje rozwój umiejętności dzieci sześciolatków niż środowisko przedszkolne i zerówki. Oddziaływanie środowiska szkolnego wydaje się odgrywać szczególną rolę wyrównującą szanse edukacyjne w przypadku dzieci najmłodszych pochodzących z rodzin biedniejszych i słabiej wykształconych.

Edukacja wczesnoszkolna to bardzo korzystny etap na odpowiednie działania edukacyjne stymulujące rozwój dziecka, który stwarza potencjalną sytuację do wyrównywania szans edukacyjnych. Za podjęciem działań mających na celu zapewnienie jak najlepszych warunków startu szkolnego dla dzieci przemawia wiele argumentów, u podstaw których leży przekonanie, że warto dziecko wcześniej posłać do szkoły, ponieważ:

- 1) Wcześniejsza nauka w szkole jest szansą na wykorzystanie potencjału dziecka i stworzenie mu optymalnych warunków rozwoju. Edukacja szkolna pozytywnie wpływa na gotowość do angażowania się w działania i kontynuowanie ich.
- 2) U małych dzieci najłatwiej zapobiegać ewentualnym trudnościom w nauce, wcześniej wykrywając zaburzenia, dysharmonie rozwojowe i zaniedbania środowiskowe oraz umiejętnie prowadząc terapię.
- 3) Wyniki badań przedstawiają, że dzieci rozpoczynające wcześniej edukację szkolną osiągają lepsze wyniki nauczania, następuje u nich rozwój kompetencji społecznych i umiejętności uczenia się. Wyniki sprawdzianu z 2015 r. pokazały, że uczniowie, którzy rozpoczęli naukę w 2009 r. jako sześciolatki, uzyskali wyniki wyższe średnio: o 4 punkty procentowe z języka polskiego, o 7 punktów z matematyki i o 5 punktów z języka angielskiego, w porównaniu do uczniów, którzy podjęli naukę w wieku 7 lat.³
- 4) Zapewnienie dostępu do edukacji to najlepszy sposób na wyrównanie szans edukacyjnych. Szkoła sprzyja wyrównywaniu tych szans oraz stwarza środowisko fizyczne i społeczne, w celu zapewnienia poczucia bezpieczeństwa dla rodzica i dziecka.

W wyniku trwających od 2009 r. zmian związanych z ustawowym obniżeniem wieku szkolnego przez 5 kolejnych lat szkolnych to rodzice decydowali o wcześniejszym posłaniu dzieci 6-letnich do szkół. Przyjęcie dziecka do klasy I było możliwe, jeśli szkoła dysponowała odpowiednimi warunkami organizacyjnymi, a dziecko było objęte wychowaniem przedszkolnym w roku poprzedzającym rozpoczęcie nauki. Ustawowe objęcie dzieci 6-letnich obowiązkową edukacją nastąpiło od roku szkolnego 2014/2015, kiedy to naukę rozpoczęły dzieci urodzone w pierwszej połowie rocznika (2008). Natomiast od września roku szkolnego 2015/2016 wcześniejszą edukacją objęty został cały rocznik dzieci 6-letnich.

¹ Szczegółowe omówienia wyników tego badania znajduje się w publikacji dostępnej na stronie IBE. *Badanie 6- i 7-latków – rok szkolny 2012/2013*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

² Szczegółowe omówienia wyników tego badania znajduje się w publikacji dostępnej na stronie IBE. *Sześciolatki w roku szkolnym 2014/2015*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

³ Dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

W latach 2009 – 2013, poprzedzających wprowadzenie ustawowego obowiązku dla sześciolatków, Miasto Opole podjęło kompleksowe działania w zakresie dostosowania infrastruktury i wyposażenia szkół, przygotowania kadry pedagogicznej oraz zabezpieczenia etatowego (światlice szkolne, asystenci nauczycieli), przeznaczając na ten cel ok. 3 mln zł. Efektem wspólnych starań dyrektorów szkół podstawowych, przedszkoli i organu prowadzącego było zapisanie blisko 1000 dzieci 6-letnich do klas pierwszych. Uwzględniając również lata 2014 – 2015 (obowiązek szkolny sześciolatków), łącznie do szkół podstawowych poszło 2274 sześciolatków. W tym okresie tylko czworo dzieci (0,17%) powróciło do przedszkoli, nie mogąc sprostać wymaganiom szkolnym.

Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi w grudniu 2015 r. do ustawy o systemie oświaty, od roku szkolnego 2016/2017 obowiązkiem szkolnym będą objęte dzieci od siódmego roku życia. Dziecko 6-letnie będzie miało prawo do rozpoczęcia nauki w pierwszej klasie szkoły podstawowej, o ile było objęte wychowaniem przedszkolnym w roku poprzedzającym rozpoczęcie nauki. A zatem ponownie to rodzice będą decydować o wcześniejszym posłaniu dzieci 6-letnich do szkół. Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej rekomendacje, rodzice, podejmujący decyzję o wcześniejszym zapisaniu swojego dziecka do klasy pierwszej, mogą zwiększyć jego szanse edukacyjne.

2. Definicja Programu

Program wyrównywania szans edukacyjnych „DOBRY START” dla dzieci zamieszkałych w Opolu, uczęszczających w roku szkolnym 2016/2017 do klas pierwszych szkół podstawowych obejmuje wielokierunkowe działania, których realizacja prowadzić będzie do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci rozpoczynających edukację szkolną w szkołach podstawowych. Oprócz wsparcia organizacyjnego i programowego przewiduje on również wsparcie materialne dla dzieci, które będzie służyć rozwojowi ich potencjału poznawczego, emocjonalnego i społecznego.

3. Diagnoza potrzeb

Uwzględniając dotychczasowe doświadczenia związane z edukacją dzieci sześciolatków oraz uwarunkowania prawne dające rodzicom możliwość wyboru co do wieku rozpoczęcia przez dziecko edukacji szkolnej, zbadano w tym zakresie preferencje rodziców całego rocznika sześciolatków zamieszkałych w Opolu. Z uzyskanych ponad 800 odpowiedzi wynika, że ok. 30% rodziców jest zainteresowanych wcześniejszym posłaniem dzieci do szkoły. Przeprowadzone badania ankietowe ujawniły jednocześnie obawy i wątpliwości części rodziców co do dojrzałości szkolnej ich 6-letnich dzieci. Wyniki pokazały też obszary stanowiące źródło trudności w podejmowaniu decyzji o wcześniejszym posłaniu dzieci do szkoły, a tym samym obszary, w których niezbędne są systemowe rozwiązania organizacyjno-programowe, mające na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci rozpoczynających edukację szkolną.

Dla rodziców istotne jest, aby przejście dziecka od edukacji przedszkolnej do edukacji wczesnoszkolnej było łagodne, przyjazne i wspierające, gdyż musi ono sprostać wielu wyzwaniom spowodowanym zmianą środowiska społecznego, koniecznością opanowania nowego sposobu uczenia się i dostosowania do wymagań szkolnych oraz obowiązujących norm i zwyczajów. W przeciwnym razie może to powodować u niektórych dzieci trudności w nauce w klasie pierwszej, zakłócające ich prawidłowe funkcjonowanie w roli uczniów.

Przebieg startu szkolnego zależy nie tylko od gotowości dziecka do podjęcia nauki. Istotne jest dostosowanie warunków i wymagań szkolnych do potrzeb ucznia. Stąd ważne jest, aby w organizowaniu pracy i planowaniu zadań brać pod uwagę wiek dziecka i jego indywidualny rozwój oraz uwarunkowania rodzinne i kulturowe. W środowisku szkolnym dziecko powinno być objęte opieką wykwalifikowanych nauczycieli i mieć zapewnioną pomoc psychologiczną – pedagogiczną. Należy mu także zapewnić dostęp do bogatej, bezpłatnej oferty zajęć dodatkowych proponowanych przez szkołę, które wpłyną na jego wszechstronny rozwój.

Przytoczone wcześniej wyniki badań IBE wskazują, że status społeczno-ekonomiczny rodziny silniej wiąże się z poziomem kompetencji dzieci niż ich wiek, stąd rekomendowane jest, by dzieci młodsze, pochodzące ze zróżnicowanych środowisk, otrzymywały odpowiednie wsparcie pozwalające im na pełniejsze korzystanie z oferty edukacyjnej szkół. Wydaje się, że im szybciej będą one objęte wysokiej jakości opieką i edukacją, tym większą mają szansę na pozytywny rozwój poznawczy, emocjonalny i społeczny.

Biorąc pod uwagę, że w roku szkolnym 2016/2017 naukę w klasach pierwszych rozpoczną dzieci 7-letnie, którym, z różnych względów rozwojowych, odroczone w poprzednim roku spełnianie obowiązku szkolnego, i te dzieci 6-letnie, których rodzice podejmą taką decyzję, uzasadnione jest wdrożenie na najbliższy rok szkolny specjalnego programu mającego na celu wyrównanie warunków startu szkolnego uczniów rozpoczynających edukację szkolną.

4. Założenia programu

Program powstał w oparciu o wieloletnie doświadczenia Miasta Opola w tworzeniu optymalnych warunków kształcenia dla dzieci podejmujących wcześniejszą edukację szkolną. Założeniem programu jest stworzenie odpowiednich uwarunkowań do rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego dzieci, z uwzględnieniem ich potencjału rozwojowego, poprzez zaspokojenie istotnych potrzeb związanych z organizacją systemu kształcenia, wychowania i opieki na tym etapie edukacji, a także poprzez wsparcie materialne dziecka rozpoczynającego edukację.

Szkoła realizuje obowiązek państwa w zakresie wspierania wychowawczej funkcji rodziny i na tym pierwszym szkolnym etapie edukacyjnym ma bardzo duże możliwości wsparcia rodziców, ich pedagogizacji oraz wskazywania im problemów i metod ich rozwiązywania. Rodzice chętnie uczestniczą w procesie edukacji ich dzieci, stąd ogromną rolę w budowaniu prawidłowych relacji rodziców ze szkołą odgrywają nauczyciele. Współpraca tych dwóch środowisk wychowawczych daje większą możliwość organizowania zróżnicowanych i zindywidualizowanych form pomocy dla uczniów w sposób optymalnie efektywny.

Mając świadomość, że rodzice jako pierwsi nauczyciele dziecka posiadają zróżnicowane warunki i możliwości wspomagania go w harmonijnym rozwoju, uzasadnione jest wsparcie ich w tym procesie poprzez zapewnienie określonych środków na realizację działań służących takiemu rozwojowi. Wsparcie materialne umożliwi, za pośrednictwem rodziców, sfinansowanie wydatków na rzecz dziecka, mających na celu wyrównywanie szans w zakresie rozwoju umiejętności poznawczych, emocjonalnych i społecznych. W zależności od potrzeb może być ono ukierunkowane na wspólne uczestnictwo w kulturze, sporcie i rekreacji, udział dziecka w zajęciach dodatkowych,

określonych formach wypoczynku, a także na zakup niezbędnych artykułów szkolnych, pomocy naukowych i literatury dziecięcej oraz specjalistycznej literatury dla rodziców.

5. Cele programu

- 1) Głównym celem programu jest wyrównywanie szans edukacyjnych, wśród których kluczową kwestią jest wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej szkół ukierunkowanych na rozwój kluczowych kompetencji u uczniów.
- 2) Cele operacyjne programu:
 - a) wspomaganie rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego dzieci w klasie pierwszej szkoły podstawowej poprzez rozszerzenie i wzbogacenie oferty edukacyjnej oraz zapewnienie opieki i specjalistycznej pomocy;
 - b) objęcie wsparciem dzieci rozpoczynających edukację szkolną poprzez organizowanie odpowiednich warunków kształcenia, pomoc w nauce, dodatkowe zajęcia rozwijające funkcje poznawcze, emocjonalne i społeczne, zajęcia pozalekcyjne, w tym świetlicowe, umożliwiające rozwój pasji i zainteresowań;
 - c) wsparcie materialne ukierunkowane na wyrównywanie szans w zakresie rozwoju umiejętności poznawczych, emocjonalnych i społecznych u dzieci rozpoczynających edukację szkolną;
 - d) wsparcie wychowawczej funkcji rodziny ucznia poprzez umożliwienie rodzicom wzbogacania wiedzy pedagogicznej i wsparcie doradcze.

6. Realizatorzy programu

- 1) Program jest realizowany przez publiczne szkoły podstawowe prowadzone przez Miasto Opole.
- 2) Partnerami dla szkół w realizacji programu są placówki wychowania pozaszkolnego, Miejska Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opolu, Miejski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Opolu.
- 3) Miasto Opole, poprzez szkoły podstawowe, realizuje zadania związane z udzielaniem wsparcia materialnego.

7. Odbiorcy programu

Program adresowany jest do dzieci zamieszkałych w Opolu, uczęszczających w roku szkolnym 2016/2017 do klas pierwszych szkół podstawowych.

8. Formy realizacji programu

- 1) Program przewiduje następujące obszary oddziaływania:
 - a) organizacyjny (całodzienna opieka w czasie wolnym od zajęć w świetlicach szkolnych w godzinach 6.00 – 17.00, asystent nauczyciela lub pomoc nauczyciela w każdym oddziale klasy pierwszej, opieka w czasie ferii zimowych i letnich oraz przerw świątecznych, specjalistyczna pomoc psychologiczno-pedagogiczna, oferta zajęć pozalekcyjnych, programy rozwoju

- aktywności fizycznej, w tym zajęcia korekcyjne, oraz inne rozwiązania organizacyjne, wynikające z diagnozy potrzeb);
- b) programowy (przygotowanie programów realizujących podstawę programową edukacji wczesnoszkolnej uwzględniających wiek i etap rozwoju dzieci w klasach I – III, realizacja urozmaiconych zajęć świetlicowych, w tym odrabianie lekcji pod opieką nauczyciela, uczestnictwo w projektach edukacyjnych realizujących cele wyrównywania szans edukacyjnych na poziomie szkoły, oraz inne, wynikające z diagnozy potrzeb);
 - c) materialny (finansowanie wydatków mających na celu wspomaganie rozwoju umiejętności poznawczych, emocjonalnych i społecznych dziecka, ponoszonych na: zajęcia dodatkowe, w tym językowe, sportowe, artystyczne, gry, w tym edukacyjne, półkolonie w okresie ferii i wakacji, wyjęcia do teatru, kina, muzeum, galerii sztuki, na basen, lodowisko i inne obiekty sportowo-rekreacyjne, artykuły szkolne, odzież i obuwie sportowe, literatura i czasopisma dziecięce, literatura specjalistyczna dla rodziców, i inne określone w regulaminie udzielania wsparcia materialnego uczniom uczęszczającym w roku szkolnym 2016/2017 do klas pierwszych szkół podstawowych).
- 2) Wsparcie organizacyjne jest zapewnione poprzez właściwą organizację pracy szkoły podstawowej i placówki wychowania pozaszkolnego, zatwierdzoną przez organ prowadzący w arkuszu organizacji szkoły i placówki.
 - 3) Wsparcie programowe jest zapewnione przez szkołę poprzez właściwą organizację zajęć i realizację programów, a także poprzez pomoc specjalistyczną udzielaną szkole podstawowej przez placówki wsparcia tj. poradnię psychologiczno – pedagogiczną lub ośrodek doskonalenia nauczycieli.
 - 4) Wsparcie materialne odbywa się na podstawie odrębnych przepisów określonych w regulaminie udzielania wsparcia materialnego uczniom uczęszczającym w roku szkolnym 2016/2017 do klas pierwszych szkół podstawowych.

9. Planowane rezultaty programu

- 1) Zwiększenie poziomu rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego dzieci rozpoczynających naukę w szkole podstawowej;
- 2) Zwiększenie zaangażowania uczniów w rozwijanie swoich umiejętności;
- 3) Wzrost liczby dzieci 6-letnich rozpoczynających naukę w szkole podstawowej;
- 4) Ograniczenie dysproporcji w rozwoju dzieci a w konsekwencji zmniejszenie odsetka uczniów z trudnościami edukacyjnymi;
- 5) Wzrost zaangażowania rodziców we współpracę ze szkołą;
- 6) Wzrost świadomości rodziców w zakresie potrzeb edukacyjnych ich dzieci.

10. Sposób realizacji programu

- 1) Zatwierdzenie w organizacji szkół podstawowych na rok szkolny 2016/2017 zadań wynikających z realizacji programu w ramach wsparcia organizacyjnego;
- 2) Zatwierdzenie w organizacji placówek wychowania pozaszkolnego, miejskiej poradni psychologiczno – pedagogicznej na rok szkolny 2016/2017 zadań wynikających z realizacji programu w ramach wsparcia programowego;
- 3) Przyjęcie przez Radę Miasta Opola regulaminu udzielania wsparcia materialnego uczniom uczęszczającym w roku szkolnym 2016/2017 do klas pierwszych szkół podstawowych;

- 4) Określenie przez Radę Miasta Opola w uchwale budżetowej na rok 2016 i na rok 2017 wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację programu w zakresie wsparcia materialnego;
- 5) Uwzględnienie programu w projektowaniu działań mających na celu pozyskanie dodatkowych środków finansowych na jego realizację;
- 6) Podjęcie działań mających na celu upowszechnienie informacji o programie wśród rodziców i w środowisku oświatowym Opola.

11. Finansowanie programu

- 1) Program będzie finansowany ze środków własnych budżetu miasta Opola na rok 2016 i 2017, część środków zostanie zabezpieczona w planach finansowych poszczególnych szkół podstawowych i placówek oświatowych oraz, w miarę możliwości, z pozyskanych źródeł zewnętrznych.
- 2) Wsparcie organizacyjne i programowe, o których mowa w pkt.8 ppkt 1 lit. a i b, będzie finansowane ze środków ujętych w planach finansowych szkół podstawowych i placówek oświatowych na rok 2016 i 2017, w dziale 801 i 854.
- 3) Wsparcie materialne, o którym mowa w pkt.8 ppkt 1 lit. c, będzie finansowane ze środków zaplanowanych w budżecie miasta Opola na rok 2016 i 2017, w dziale 854, rozdział 85415.
- 4) Działania organizacyjne i programowe mogą być wspierane finansowo ze środków pochodzących z dotacji i dofinansowania w ramach programów Unii Europejskiej, rządowych i innych.

12. Postanowienia końcowe

- 1) Informacja o Programie zostanie zamieszczona przez Prezydenta Miasta Opola na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Opola oraz na stronie internetowej www.opole.pl
- 2) Dyrektorzy przedszkoli i szkół poinformują rodziców o przyjętym Programie i możliwościach skorzystania z ustalonych form wsparcia.